

Jaarverslag 2025

‘Wij zetten ons in voor een stervenscultuur in
Nederland die gebaseerd is op inzicht en
vertrouwen’.

Inhoud

Inhoud	2
Voorwoord.....	3
Van angst naar vertrouwen	5
Onze missie.....	5
Onze droom	5
Wat wij willen doen en bereiken	5
Onze intenties	5
Zo helpen wij.....	6
Voor wie	6
Nederlands Kamerkoor Between Two Lights.....	7
Open je blik en verken de onbegrensde horizon	7
Inspiratiebron	7
Persoonlijke verhaal Huang Ruo	8
Mantra's in beweging en klank.....	8
Gedeelde blik.....	8
Lancering bundel 'Tussen Werelden van Licht'	9
Niet meer weg te denken uit de samenleving.....	10
Tien jaar Landelijk Expertisecentrum Sterven (2026)	10
Relevante cijfers	10
Bezoekers en volgers website en overige kanalen	11
Podcast luisteraars	11
Inkijkje in de podcast cijfers over de laatste 90 dagen van 2025	12
Activiteiten, aandacht en voornemens voor 2026	12
Onze mensen	13
Het Bestuur.....	14

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2025 van het Landelijk Expertisecentrum Sterven.

Bij het schrijven van dit jaarverslag ligt de natuur onder een wonderschone witte deken. Ze slaapt en, dwars door alle onrust in de wereld heen, worden wij meegetrokken in deze wonderlijke, magische stilte. Het is als een rustperiode na een uitademing. Het moment waarin je contact kunt krijgen met je essentie. En dat geldt ook voor ons als stichting. Nog niet in staat iets concreets vorm te geven, nog even verblijvend in het niet-weten, nemen wij de tijd om stil te staan en terug te blikken.

Een jaar van oogsten

Na een jaar van grote expansie in 2024 mogen wij het afgelopen jaar karakteriseren als een jaar van oogsten.

Het aanbod binnen onze Academie genoot niet eerder zoveel belangstelling als in het afgelopen jaar. Ons docententeam werd in verband daarmee versterkt met de komst van Iris Popma en Hilde Kroes. Ook trekt de specialisatie 'Rituelen bij het levenseinde' onder de bezielende leiding van Marian van der Veen veel cursisten. Verder begon de community Leven met Sterven te groeien door de enthousiaste en betrokken inzet van Ingrid van Loon. De landelijke uitrol van 'Naasten nabij' heeft veel aandacht gevraagd maar ook dat begint langzaam maar zeker vruchten af te werpen.

Samenwerking met Nederlands Kamerkoor

Wat we vooral beschouwen als oogst van onze niet aflatende toewijding en inzet om aandacht te vragen voor het proces van sterven, is het verzoek van het Nederlands Kamerkoor dat ons begin 2025 bereikte. Het wereldwijd befaamde Nederlands Kamerkoor bracht, onder leiding van de Chinees-Amerikaanse componist en dirigent Huan Ruo, zeven theatrale luisterervaringen, getiteld 'Between Two Lights'. Het Landelijk Expertisecentrum Sterven werd gevraagd tijdens deze bijzondere reeks concerten het nagesprek over sterven te verzorgen met het publiek. Niet voor niets besteden wij in dit jaarverslag ruim aandacht aan deze 'reis langs de rand van het bestaan en weer terug'.

De vrijheid van denken, spreken en delen over sterven

En dan wil ik tot slot in dit voorwoord een kleine vooruitblik met u delen. In 2026 bestaat het Landelijk Expertisecentrum Sterven 10 jaar. En dat zal niet onopgemerkt voorbij gaan.

Namens ons hele team wil ik u, wil ik jou, bedanken voor uw steun in de afgelopen jaren, of die nu van financiële aard was of anderszins. En ik wil u uitnodigen om mee te doen aan onze [tientjes donatie actie](#) (zie onderaan op de betreffende pagina). Doe mee! Een tientje is genoeg. Een klein, rond bedrag, symbolisch voor de komende tien jaar.

En zo dragen wij samen bij aan de vrijheid om te denken, te spreken en te delen, en om ruimte te maken voor wat vaak geen plaats krijgt. Voor sterven.

Namens ons hele team hartelijk dank!

Oosterbeek, januari 2026

Ineke Visser | voorzitter

Van angst naar vertrouwen

Onze missie

Wij zien het als onze missie om bij te dragen aan de kwaliteit van leven voor iedere stervende door inzicht te geven in de gelaagdheid van sterven en door het bevorderen van kennis en wijsheid over sterven.

Onze droom

Wij zien een samenleving voor ons die aanvaardt dat sterven onderdeel is van het leven. Wie de weerstand tegen sterven laat varen en het hele leven, met hoogte- en dieptepunten, met teleurstelling en succes, omarmt zal gelukkiger leven: minder angstig en krampachtig, meer open en bewust.

Wat wij willen doen en bereiken

Kwaliteit van leven

Door inzicht te geven in de gelaagdheid van het stervensproces en door het bevorderen van kennis over sterven dragen we bij aan kwaliteit van leven voor iedere stervende.

Van angst naar vertrouwen

Door anderen te leren omgaan met sterven en sterfelijkheid dragen we bij aan een sfeer van vertrouwen op het sterfbed.

Verdiept inzicht rondom het sterven en de dood

Door het bevorderen van autonome kennis en innerlijke wijsheid over sterven dragen we bij aan uw individuele visie op wat sterven en dood werkelijk behelst.

Onze intenties

- Mogelijk maken dat vrijwilligers, beroepskrachten en naasten, op een natuurlijke manier met sterven omgaan.
- Bijdragen aan een samenleving die aanvaardt dat sterven onderdeel is van het leven.
- Bevorderen van autonome kennis en innerlijke wijsheid over sterven.
- Bijdragen aan verdieping van inzicht rondom sterven en dood.
- Creëren van meer begrip en openheid voor de beleving en behoeften van stervenden.

- Streven naar een stervenscultuur in Nederland gebaseerd op inzicht en vertrouwen.
- Bijdragen aan vermindering van (collectieve) angst voor de dood.

Zo helpen wij

- ✓ **Academie 'Omgaan met Sterven'**
Opleiding tot stervensbegeleider, workshops, scholingen op maat.
- ✓ **Community en Kennisbank 'Leven met Sterven'**
Community
Podcast 7 lagen benadering sterven
Online trainingen, life podcasts en webinars
Kennisbank Sterven, interactieve chat
- ✓ **Webshop**
Boeken, publicaties, e-books, handreikingen en kaartensets over leven met sterven
- ✓ **Verhalen ter inspiratie**
Verhalen zorgen ervoor dat wij de wereld om ons heen kunnen begrijpen en structureren.
- ✓ **Activiteiten**
Organisatie van de jaarlijkse Nationale Dag Aandacht voor Sterven op 24 mei.
Exposities

Voor wie

Voor uzelf, naasten, (zorg)professionals en mantelzorgers.

Nederlands Kamerkoor | Between Two Lights

Open je blik en verken de onbegrensde horizon

Wat gebeurt er tussen een leven dat eindigt en wat daarna komt? Is er een tussenruimte, een moment waarin we niet meer zijn wie we waren, maar ook nog niet weten wie we worden? 'Between Two Lights' is geen verhalend muziektheater noch een klassiek concert. Het is een zintuiglijke luisterervaring. Een reis langs de rand van het bestaan en weer terug, uitgevoerd door het Nederlands Kamerkoor (NKK) onder leiding van componist en dirigent Huang Ruo en met medewerking van ons expertisecentrum.

Inspiratiebron

De Chinees-Amerikaanse componist Huang Ruo vond voor deze compositie zijn wortels in de Hartsoetra, een tekst uit het boeddhisme waarin leegte en vorm in elkaar overvloeien. Geen abstracte mystiek, maar een leidraad voor wat ons allen raakt: het ongrijpbare moment tussen afscheid en begin.

Persoonlijke verhaal Huang Ruo

Tijdens de pandemie verloor Huang Ruo zijn moeder. Hij keerde terug naar zijn geboortedorp en nam deel aan een traditioneel rouwritueel van zeven dagen, gevolgd door zes weken van 'bardo', een tijd van overgang. Van stilte. Van zoeken. Vanuit dat persoonlijke verlies ontstonden de eerste tonen van deze compositie.

Mantra's in beweging en klank

'Between Two Lights' is opgebouwd uit muzikale mantra's: patronen die niet alleen klinken, maar ook lichamelijk voelbaar worden. Geluid als drager van ritme, adem en herinnering. Zestien zangers van het Nederlands Kamerkoor, performer Grace Ellen Barkey en Huang Ruo bewegen zich door de ruimte. Hun klank en lichaam resoneren, versterkt door stilte. Stem wordt beweging. Leegte krijgt vorm.

"Adembenemende partituur en trefzekere interpretatie op topniveau van het
Nederlands Kamerkoor"
Theaterkrant

Gedeelde blik

Onder regie van Aïda Gabriëls en Tido Visser was het publiek geen toeschouwer, maar deelnemer. Niet geleid naar een antwoord, maar naar een ervaring. Een bewegen van buiten naar binnen, van het persoonlijke naar het universele en terug naar wat dat betekent voor ieder van ons, hier en nu. Durven we te kijken naar het moment waarop alles stilvalt? Naar het niet-weten. Naar de leegte. Naar wat ons allen bindt, maar zelden benoemd wordt.

Als Landelijk Expertisecentrum Sterven kijken wij terug op ontroerende, openhartige gesprekken met het publiek in Amsterdam (wereldpremière), Den Haag, Brugge, Antwerpen, Tilburg, Alkmaar en Utrecht.

Lancering bundel 'Tussen Werelden van Licht'

Tijdens de laatste NKK voorstelling in Utrecht presenteerden wij onze nieuwe Een bundel met 40 bezinningsteksten wanneer sterven nabij is. De teksten zijn geboren uit de harten van studenten die bij het Landelijk Expertisecentrum Sterven leren hoe je mensen begeleidt in hun laatste levensfase. Hun woorden zijn geworteld in een verlangen om troost, hoop en bemoediging te bieden.

Nu en altijd

Je bent niet meer hier op aarde
je lichaam kunnen we niet meer aanraken
Toch is er een verbinding, anders dan eerst
Verbinding met jouw geest, met jouw ziel,
al weet ik niet waar je bent

Uit: bundel Tussen werelden van Licht

Het was een eer de eerste bundel op 8 juni 2025 te mogen overhandigen aan **Carla Aalderink**, directeur van VPTZ Nederland.

Niet meer weg te denken uit de samenleving

In 2025 is de conclusie gerechtvaardigd dat het Landelijk Expertisecentrum Sterven niet meer weg te denken is uit de samenleving.

Hieronder enige cijfers van alle kanalen waar wij te vinden zijn, met aantallen:

Samenvatting	
• Instagram volgers:	1.303 (+331 // +34%)
• LinkedIn volgers:	2.964 (+245 // +9%)
• Podcast luisteraars:	9.210x afgespeeld (totaal 30.543 // +43%)
• Nieuwsbrief:	5,525 (+602 // +12,2%)
• Traffic Home:	
• Sessies:	86.112
• Gebruikers	60.969
• Traffic community	
• Sessies:	51.293
• Gebruikers	7.538
• Zoekverkeer	15.459 (+1.437 // +10%)

Tien jaar Landelijk Expertisecentrum Sterven (2026)

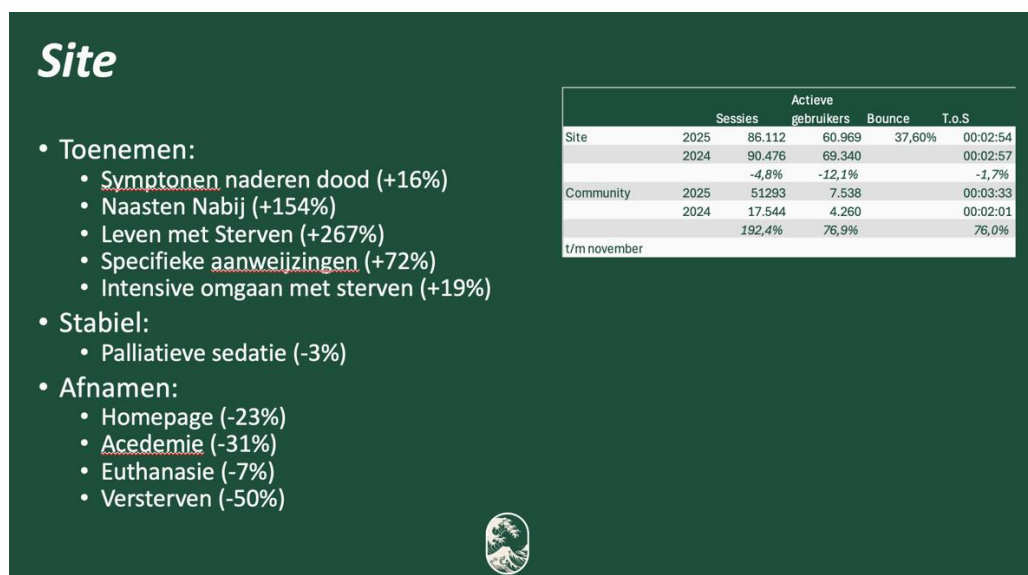
Bij de oprichting tien jaar geleden zagen de oprichters potentieel en mogelijkheden, wij groeiden en ontwikkelden, bewogen mee en bleven trouw aan onszelf. We waren kwetsbaar en hadden een rotsvast vertrouwen in onze missie. We bleven nieuwsgierig en hadden lef, we waren creatief, innovatief en bleven leren in liefde en verbondenheid.

Dat dat niet meer onopgemerkt blijft, verheugt ons. Want ondanks de huidige tijdgeest waarin ingrijpen op sterven steeds meer de norm lijkt te worden, zien wij met onze aanwezigheid een sterker wordend geluid over het belang van aandacht en ruimte voor sterven. En dat is niet alleen verheugend maar ook bemoedigend om onze weg te vervolgen en de mogelijkheid van een 'gewoon' sterfbed voor Nederlanders open te houden. Wij vervolgen dan ook onze weg en vernieuwen het gesprek over sterven met moed en zorgvuldigheid.

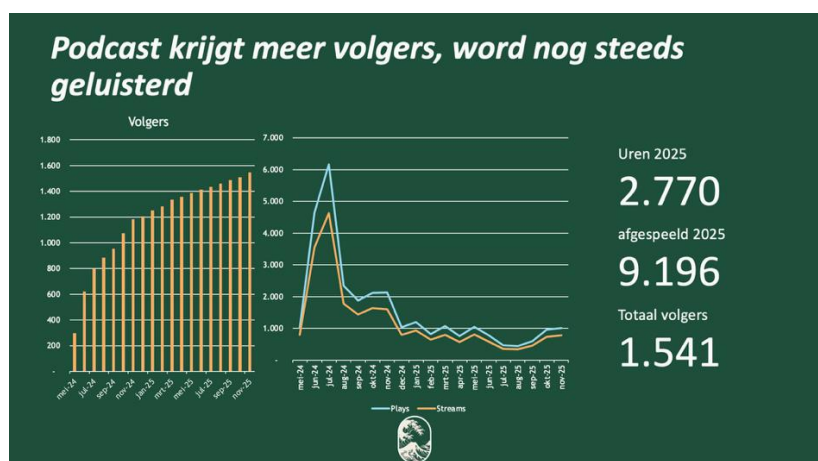
Relevante cijfers

Hieronder enkele grafieken over het bezoek aan onze site en de aanhoudende belangstelling voor onze Podcast Leven met Sterven.

Bezoekers en volgers website en overige kanalen

Podcast luisteraars

Inkijkje in de podcast cijfers over de laatste 90 dagen van 2025

Video & afleveringen			Afgelopen 90 dagen	
Naam	Weergaven	Clips (aantal keer afgespeeld)	Titel	Status
 Aflevering 2: De Emotionele Laag 13 nov 2025 • 19 seconden	10	1	 Aflevering 1: De Fysieke Laag	● Gepubliceerd
 Aflevering 4: De Spirituele Laag 13 nov 2025 • 29 seconden	9	0	 Aflevering 2: De Emotionele Laag	... ● Gepubliceerd
 Aflevering 7: Het bewustzijn 13 nov 2025 • 18 seconden	8	1	 Aflevering 3: De Mentale Laag	Deel ● Gepubliceerd
			 Aflevering 7: Het bewustzijn	● Gepubliceerd
			 Aflevering 6: De Goddelijke Laag	● Gepubliceerd
			 Aflevering 4: De Spirituele Laag	● Gepubliceerd
			 Aflevering 5: De Relatieve Laag	● Gepubliceerd

Activiteiten, aandacht en voornemens voor 2026

- Het organiseren van een 10-jarig jubileumcongres waarin we onderzoeken, beleven en delen wat het betekent om sterven, in onszelf en in onze samenleving, werkelijk ruimte te geven. Uitgangspunt daarbij is onze unieke Zeven-lagen benadering, ontwikkeld door Ineke Visser.
- Afronding Fototentoonstelling 'Wereldwijde stervensrituelen' met werk van Heleen de Graaf
- Ontwikkeling reeks van zeven meditaties ter voorbereiding op het sterven
- Een ontwikkelend on-line aanbod in de Community Leven met Sterven
- YouTube kanaal Ineke Visser 'Anders kijken naar Sterven'

Onze mensen

Trots zijn wij op de betrokken en toegewijde inzet van ons team dat groeiende is. Het is een voorrecht om met een groep wijze, krachtige en bevlogen vrouwen te werken aan onze missie.

Team Landelijk Expertisecentrum Sterven tijdens Nieuwjaarsbijeenkomst op 11 januari 2026.

Foto: Tessa Limberger

Dankbaar zijn we voor de leden van het Comité van Aanbeveling en onze achterban die onze activiteiten een warm hart toedragen. Hun betrokken aandacht is een ware ondersteuning in ons werk. Dat geldt evenzeer voor onze donateurs. Hun financiële ondersteuning is van groot belang voor de

activiteiten die wij in de wereld zetten. Wij zijn er trots op dat wij geen subsidies van overheidswege ontvangen wat ons in staat stelt onafhankelijk te blijven in denken, spreken en delen over sterven.

Ook zijn wij dankbaar voor al die studenten die ons in 2025 weer wisten te vinden. De rijkdom aan kennis en wijsheid die wij gezamenlijk bewust maken vindt op allerlei manieren zijn weg naar de samenleving.

Het Bestuur

Het Landelijk Expertisecentrum Sterven werd opgericht op 15 februari 2016.

Het bestuur bestond in 2025 uit:

v.l.n.r. Ineke Visser, Lyda Westenbrink, Heleen de Graaf

Foto: Tessa Limberger

Het bestuur kwam in 2025 vier keer bijeen. Alle bestuursleden hebben zich volledig vrijwillig ingezet.

